

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 7 lipca 2011 r.

**Pan
Marek Warwas
Dyrektor
Zespołu Szkół Specjalnych nr 2
im. M. Grzegorzewskiej
w Lublińcu**

LKA-4101-04-06/2011/P/11/071

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę Gimnazjum Specjalnego nr 3 dla Uczniów Upośledzonych Umysłowo (zwanego dalej „Gimnazjum” lub „Szkołą”), wchodzącego w skład Zespołu Szkół Specjalnych nr 2 im. Marii Grzegorzewskiej w Lublińcu (zwanego dalej „Zespołem” lub „ZSS”) w zakresie nadzoru pedagogicznego, sprawowanego przez Dyrektora ZSS w latach szkolnych 2008/2009 – 2010/2011 (I semestr).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 29 czerwca 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Szkoły w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

1. NIK pozytywnie ocenia przygotowanie przez Dyrektora Szkoły planów nadzoru pedagogicznego.

Dyrektor Szkoły opracował i przedstawił radzie pedagogicznej, w wymaganych terminach, plany nadzoru pedagogicznego na poszczególne lata szkolne, zgodnie z przepisami § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

*pedagogicznego (...)*² oraz § 21 ust. 1 i § 26 pkt 2 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego³. Plany te zawierały wszystkie elementy określone w § 7 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz w § 21 ust. 2 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego.

2. NIK ocenia pozytywnie sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez Dyrektora Szkoły.

Nadzór pedagogiczny sprawowano poprzez wykonywanie zadań i czynności określonych w art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴.

W roku szkolnym 2008/2009 Dyrektor ZSS prowadził w Gimnazjum działalność diagnostyczno-oceniającą i wspomagającą, zgodnie z przepisami § 2 i § 3 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego. W ramach działalności diagnostyczno-oceniającej Dyrektor przeprowadził 15 hospitacji (którymi objęto zajęcia z udziałem uczniów z różnymi stopniami upośledzenia umysłowego we wszystkich klasach Gimnazjum), a także badał jakość pracy nauczycieli, wyposażenie w pomoce dydaktyczne oraz realizację podstawy programowej. W ramach działalności wspomagającej Dyrektor ZSS zorganizował 9 zebrań rady pedagogicznej i 3 szkolenia nauczycieli, a także zapoznawał ich z aktami prawnymi i propozycjami ich zmian oraz informował o aktualnych problemach oświatowych i promował nowatorskie formy pracy z dziećmi.

W latach szkolnych 2009/2010 i 2010/2011 (I semestr) nadzór pedagogiczny sprawowano w trybie planowych i doraźnych działań Dyrektora i powołanych przez niego zespołów nauczycieli, zgodnie z § 3, § 6 i § 20 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego. W ramach tego nadzoru przeprowadzono cztery ewaluacje wewnętrzne (w zakresie procesów zachodzących w Szkole, jej funkcjonowania w środowisku lokalnym, zarządzania Szkołą oraz zgodności organizacji nauczania z przepisami o liczbie godzin zajęć edukacyjnych), kontrolowano przestrzeganie prawa przez nauczycieli (w tym przeprowadzono 4 kontrole realizacji podstawy programowej, 9 kontroli przebiegu zajęć

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. Nr 235, poz. 1703), zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego”. Rozporządzenie to obowiązywało w roku szkolnym 2008/2009 i zostało uchylone z dniem 24 sierpnia 2009 r.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. Nr 168, poz. 1324), zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie nadzoru pedagogicznego”. Rozporządzenie to obowiązywało w latach szkolnych 2009/2010 i 2010/2011.

⁴ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.

dydaktycznych i 16 hospitacji) oraz wspomagano nauczycieli w realizacji zadań (m.in. na 9 zebraniach rady pedagogicznej i 7 szkoleniach).

W latach szkolnych 2008/2009 i 2009/2010 Dyrektor ZSS przedstawiał radzie pedagogicznej, dwa razy w roku szkolnym, wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności Szkoły, zgodnie z art. 40 ust. 7 ww. ustawy *o systemie oświaty*. W roku szkolnym 2010/2011 po raz pierwszy Dyrektor przedstawił radzie te informacje 9 czerwca 2011 r. oraz zapowiedział, że po raz kolejny zrobi to w sierpniu 2011 r. Sprawozdania z realizacji nadzoru pedagogicznego w latach 2008/2009 i 2009/2010 Dyrektor ZSS przedstawił radzie pedagogicznej przed zakończeniem roku szkolnego, zgodnie z § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie *szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego* i § 22 rozporządzenia w sprawie *nadzoru pedagogicznego*.

Rada pedagogiczna analizowała wyniki nauczania w Gimnazjum, w tym wyniki egzaminów zewnętrznych i wnioski z nich płynące. Powoływany przez radę pedagogiczną zespół nauczycieli opracowywał, na wszystkie lata szkolne objęte kontrolą, programy poprawy efektywności kształcenia, które uwzględniano również w planach nadzoru pedagogicznego.

3. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Szkoły w wybranych obszarach podlegających nadzorowi pedagogicznemu.

Zatrudnieni w Szkole nauczyciele, w okresie objętym kontrolą, posiadali kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela danego przedmiotu i wykonywania innych zajęć (logopedy, pedagoga, bibliotekarza i osoby prowadzącej zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze) w szkole specjalnej, określone w obowiązujących rozporządzeniach⁵. Dyrektor i Wicedyrektor ZSS posiadali kwalifikacje niezbędne do sprawowania nadzoru pedagogicznego, o których mowa w art. 36 ust. 1 ustawy *o systemie oświaty* oraz § 1 i § 7 rozporządzenia w sprawie *wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora (...)*⁶.

Szczegółowe zasady i tryb oceniania uczniów ZSS określono w jego statucie, jako wewnątrzszkolny system oceniania (WSO), zgodnie z § 3 ust. 4 *rozporządzenia w sprawie*

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie *szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli* (Dz. U. Nr 155, poz. 1288, ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w tej samej sprawie (Dz. U. Nr 50, poz. 400).

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 października 2009 r. w sprawie *wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek* (Dz. U. Nr 184, poz. 1436).

*warunków i sposobu oceniania (...)*⁷. Na podstawie zapisów dzienników lekcyjnych ustalono, że zgodnie z § 4 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia, wychowawcy klas i nauczyciele informowali rodziców (prawnych opiekunów) uczniów Gimnazjum o zasadach oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania uczniów (potwierdziły to także wyniki jednej z ewaluacji wewnętrznych, przeprowadzonej z udziałem rodziców).

NIK zwraca natomiast uwagę, że Szkoła nie udokumentowała realizacji przez niektórych wychowawców klas i nauczycieli obowiązku, o którym mowa w powyższych przepisach, poinformowania uczniów Gimnazjum o zasadach oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania. Dotyczyło to wychowawcy klasy III w roku szkolnym 2008/2009 oraz nauczycieli niektórych przedmiotów we wszystkich latach szkolnych objętych kontrolą⁸. Braku udokumentowania realizacji tych obowiązków nie stwierdził Dyrektor ZSS podczas kontroli dzienników lekcyjnych, przeprowadzonej w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego. Zgodnie z § 23 rozporządzenia w *sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania (...)*⁹, odpowiedzialność za właściwe prowadzenie dokumentacji szkolnej ponosi dyrektor szkoły.

Pozostali wychowawcy i nauczyciele informowali uczniów Szkoły o obowiązujących zasadach oceniania. Potwierdziły to także wyniki ankiety przeprowadzonej wśród uczniów Gimnazjum z lekkim stopniem niepełnosprawności umysłowej. Wszyscy ankietowani stwierdzili, że zostali zapoznani z WSO, 92 % z nich potwierdziło znajomość zasad oceniania w zakresie poszczególnych przedmiotów, a 83 % podało, że nauczyciele uzasadniają wystawione oceny oraz udostępniają sprawdzone i ocenione prace pisemne. Znajomość zasad oceniania i bieżące informowanie przez nauczycieli o otrzymanych ocenach potwierdziło również 84 % uczniów w trakcie jednej z ewaluacji wewnętrznych, przeprowadzonej w roku 2009/2010.

W WSO uwzględniono także, wynikające z § 19 ww. rozporządzenia w *sprawie warunków i sposobu oceniania (...)*, przepisy dotyczące możliwości odwołania od ustalonych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i zachowania oraz form sprawdzania zasadności

⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w *sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* (Dz. U. Nr 83, poz. 562, ze zm.).

⁸ Dotyczyło to nauczycieli j. angielskiego, plastyki, muzyki, techniki, informatyki, wychowania fizycznego, biologii i historii w roku szkolnym 2008/2009, j. angielskiego, plastyki, informatyki i wychowania fizycznego w roku 2009/2010 oraz informatyki, chemii, fizyki, zajęć artystycznych, zajęć technicznych i fizyki z astronomią w roku 2010/2011.

⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w *sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji* (Dz. U. Nr 23, poz. 225, ze zm.).

tych odwołań. Nie przewidziano natomiast możliwości ewaluacji wewnętrznej WSO, ale faktycznie oceny takiej dokonano w ramach jednej z ewaluacji wewnętrznych w roku 2009/2010.

Stosownie do wymogów określonych w § 6 ust. 1 i 3 ww. rozporządzenia, nauczyciele dostosowali wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych siedmiu objętych kontrolą uczniów z upośledzeniem umysłowym znacznym i umiarkowanym poprzez opracowanie dla każdego z tych uczniów indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych.

W okresie objętym kontrolą Szkoła realizowała Program Wychowawczy oraz Szkolny Program Profilaktyki (w tym trzy programy i zajęcia profilaktyczne skierowane do uczniów wszystkich klas i o różnym stopniu upośledzenia). W Szkolnym Programie Profilaktyki uwzględniono postanowienia „Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży”¹⁰. Szkoła współpracowała także w zakresie profilaktyki z policją, strażą miejską, kuratorem ds. nieletnich, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, stacją sanitarno-epidemiologiczną i sądem rodzinnym.

Z ankiety przeprowadzonej wśród uczniów Gimnazjum z upośledzeniem lekkim, dotyczącej zagrożeń występujących w Szkole, wynika, że przeważająca część uczniów dobrze ocenia atmosferę w klasie (92 %) i przyjazny stosunek nauczycieli do nich (100 %), 67 % uczniów nie chce zmienić Szkoły (pozostali czterej zadeklarowali taką chęć, gdyby to od nich zależało), a tylko jeden uczeń nie przyszedł do szkoły z obawy przed prześladowaniami ze strony kolegów. Zdecydowana większość uczniów, którzy wzięli udział w szkolnych zajęciach profilaktycznych, pozytywnie oceniła ich atrakcyjność i przydatność (86 - 100 % ankietowanych). Z odpowiedzi ankietowanych wynikało także, że w Gimnazjum dość rzadko miały miejsce zjawiska patologiczne (najczęściej wskazywano niegrzeczne i złośliwe zachowania wobec nauczycieli, wulgarne wyzwiska wobec koleżanek i kolegów, wyśmiewanie ich i wyszydzanie, bójki i szarpaniny oraz wulgarne zaczepianie dziewczyn przez chłopców).

Dyrektor Szkoły zapewnił bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w Szkole, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r.

¹⁰ Program ten został przyjęty decyzją Rady Ministrów w dniu 13 stycznia 2004 r., a decyzją z dnia 12 listopada 2010 r. Rada Ministrów odstąpiła od jego realizacji.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹¹, oraz przeprowadzał regularne kontrole warunków korzystania z obiektów Gimnazjum.

Gimnazjum prowadziło księgę uczniów Szkoły, księgi arkuszy ocen oraz dzienniki pedagoga i logopedy, zgodnie z § 4, § 13 i § 18 ww. rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania (...). Dokumentacja ta zawierała wszystkie informacje wymagane powyższymi przepisami (w toku kontroli uzupełniono jedynie, w arkuszach ocen, brakujące informacje o opuszczeniu Gimnazjum przez uczniów urodzonych w 1988 r.).

Postanowienia statutu ZSS w zakresie dotyczącym Szkoły były zgodne (z poniższym wyjątkiem) z przepisami ramowego statutu publicznego gimnazjum, określonego w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹². W uchwalonym przez Radę Pedagogiczną Zespołu statucie nie wymieniono jedynie działającego w ZSS, co najmniej od 2003 r., Zespołu Wychowawczego, pomimo wymogu wynikającego z § 2 ust. 1 pkt 3 w związku z § 16 ust. 2 tego załącznika.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Zapewnienie rzetelnego dokumentowania realizacji obowiązku informowania uczniów Gimnazjum o zasadach oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania.**
- 2. Uzupełnienie statutu ZSS o postanowienia dotyczące Zespołu Wychowawczego.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

¹¹ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm.

¹² Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o *NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.